

سر دبیر محترم مجله رسانه:

در شماره اخیر مجله وزین «رسانه» (سال ششم، شماره یک، بهار ۱۳۷۲) نوشته‌ای تحت عنوان «۶ نکته مهم در اسناد مطبوعات ایران» به قلم آقای مسعود کوهستانی نژاد به چاپ رسید. از آنجایی که در مجموع، «رسانه» را نشریه‌ای معتبر، جدی و با حسن نیت می‌دانم، بر آن شدم که نقطه نظرهای خود را درباره این نوشته به عرضتان برسانم تا برای آگاهی خوانندگان محترم درج فرمایید.

اول: به نظر من در این نوشته، قبل از هر نکته دیگری، شتابزدگی نویسنده قابل توجه است. سببی قرار است در ۲ مجلد و حدود ۱۵۰۰ صفحه منتشر گردد و تاکنون تنها یک مجلد آن که در واقع بیش درآمد کل اثر می‌باشد و تنها ۲۲۲ صفحه است چاپ شده است، ولی ایشان اساس نوشته خود را به همین جلد مقدماتی گذارده، اشکالاتی را طرح نموده که تنها پس از مطالعه همه مجلدات کتاب قابل طرح و بحث می‌باشند. مثلاً گردآورندگان اسناد کتاب حاضر باید پاسخگویی این باشند که چرا اسناد واقعه خنده آذر ۱۳۲۱ و دیگر حوادث مربوط به آن نیامده است! حتی اگر فرض کنیم که این کتاب، همه اسناد موجود سازمان اسناد ملی ایران در باب مطبوعات دوره مورد بحث است آیا این جرم گردآورندگان است که موجودی اسناد سازمان فوق، در این باب کم یا زیاد است؟ ایشان خوب بود که حداقل صبوری پیشه کرده و پس از ملاحظه همه مجلدات کتاب اعتراض می‌نمودند که چرا اسناد مربوط به واقعه فلان چاپ نشده است.

دوم: ایشان نوشته‌اند:

«هر مراسمه اداری، که از سوی یک کارمند

غلامرضا سلامی

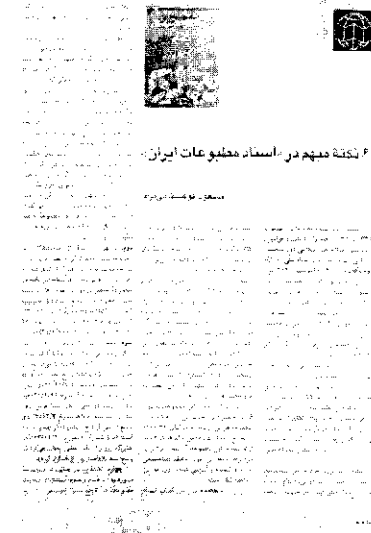
۶ نکته آشکار در «اسناد مطبوعات ایران»

دولت به مافوق خود نوشته شده و یا هرآنچه که یک مأمور مخفی شهربانی آن روزگار (با کلید اوصافش) به مافوق خود گزارش داده را که نمی‌توان در شمار یک سند تاریخی قلمداد نمود و در رثای آن قلمفرسایی کرد. اگر غیر از این باشد، میلیاردها نامه، گزارش و... که طی سالیان گذشته در سازمانهای اداری نگاشته شده و یا در سالهای آینده نگارش خواهد یافت را می‌باید به عنوان سند تلقی کرد.»

به اعتقاد من این نگرش صحیح نیست. زیرا این یک نکته بدیهی است که اسناد منتشر شده برای محققانی با گرایشهای پژوهشی مختلف، ارزشهای استنادی متفاوتی خواهد داشت. نتیجه منطقی نظر ایشان به این منجر خواهد شد که رؤسای آرشیبوی داخلی و خارجی، میلیاردها برگ کاغذ باطله را که در طی قرون و اعصار بی‌جهت و به ناحق، نام اسناد تاریخی بر آنها گذارده شده را هر چه زودتر از بین ببرند و با این کار هم خود را از شرشان خلاص کنند و هم موجب رونق کارخانه‌های مقواسازی شوند.

اگر آقای کوهستانی نژاد در کتابی که خود دست‌اندرکار تهیه آن بوده‌اند (اسناد مطبوعات ۱۲۸۶-۱۳۲۰، سازمان اسناد ملی ایران، ۱۳۷۲) دقت می‌فرمودند، دهها سند مهم و معتبر می‌یافتند که با همان معیار ایشان، اسناد اداری محض و زاید بی‌ارزشند (که به اعتقاد من، بی‌ارزش نیستند) و با این حال چاپ شده‌اند و البته مفید است و مورد استفاده محققان نیز قرار گرفته و می‌گیرند.

سوم: ایشان شرحی نیز در مورد عدم رعایت توالی اسناد داده‌اند. اگر اندکی دقت می‌فرمودند واضح بود که اسناد ۷۹ تا ۸۱

۶ نکته مهم در اسناد مطبوعات ایران

وابسته به هم و درباره یک موضوعند و توالی آنها نیز رعایت شده است. معلوم است که اگر قرار بود بدون توجه به تسلسل موضوع، صرفاً از نظر تاریخ، اسناد با شماره‌های قبل و بعد تنظیم می‌گشت، مجدداً ایشان ایراد می‌گرفتند (و این بار به حق) که چرا اسناد، ارتباط موضوعی ندارند و جواب یک نامه بعد از چند نامه دیگر چاپ شده است. ضمناً در مورد اسناد شماره ۹۶ تا ۹۸ حق با ایشان است و جابه‌جایی آنها ضروری است.

چهارم: در مورد قوانین مطبوعاتی (به ویژه «اصلاحیه قانون مطبوعات ۱۳۲۱») نیز ایشان اشاراتی دارند. در پیش‌گفتار مختصر کتاب فوق، اساساً بر آن نبوده‌ایم (و لزوماً هم قرار نیست) که خلاصه تاریخ تحولات مطبوعات را چاپ کنیم. به هر حال در پیش‌گفتار «اسناد مطبوعات ۱۳۲۰-۱۳۳۲» صریحاً ذکر شده که مصوبه مذکور ۱۳۲۱ «اصلاحیه» بوده است و اگر آقای کوهستانی نژاد حتی یک‌بار، قبل از قلمی کردن مطالبشان مجال مراجعه به آن را داشتند، مطالب را در صفحه هیچ‌ده پیش‌گفتار می‌یافتند.

پنجم: نکته دیگری که توضیح آن ضروری است اینکه واژه «تهیه» از جمله «اسناد این مجموعه (از سند شماره ۱۵۷ به بعد) نشانگر بازتاب تهیه قانون اخیر در سطح جامعه است.» جاافتاده است و اگر به جمله بعدی عنایت می‌فرمودند، در آنجا می‌خواندند که: «واکنش مدیران مطبوعات و دیگر گروهها نسبت به تشکیل کمیسیون تهیه قانون مطبوعات، بیانگر واکنش گروههای مختلف نسبت به لایحه مذکور است.»

در ضمن بهتر بود ایشان در نقل از این

فهرست گزیده مقالات ارتباطات اجتماعی

مهرناز ندیری

اشاره

آنچه در پی می‌آید فهرست گزیده مقاله‌هایی در زمینه ارتباطات اجتماعی است که در ماههای مهر، آبان و آذر ۱۳۷۴ در مطبوعات کشور چاپ شده است.

● کلیات

- «آثار و مشکلات اجرای پروژه دیسکهای نوری در کشورهای در حال رشد». ترجمه کیوان کوشا، سروش، ش ۷۵۹ (۲۲ مهر ۱۳۷۴): ۵۵۵۰.
- «آخرین تحولات سنجش از دور». فرهنگ آفرینش، ش ۱۲۸ (۲۱ آذر ۱۳۷۴): ۷.
- «آشنایی با مفاهیم ارتباط دین و اصول شبکه». ترجمه سعید شیخانی، بانک ملی ایران، ش ۲۴ و ۲۵ (آذر و دی ۱۳۷۴): ۷۱۶۷.
- «آرژوش و پرورش و رسانه‌های گروهی». گلچین، رشد تکنولوژی آموزشی، ش ۲ (آبان ۱۳۷۴): ۱۲-۱۹.
- «آنچه در مورد شبکه اینترنت باید دانست». ترجمه و طبقه‌بندی، ایران، ش ۱۹۳ (۹ مهر ۱۳۷۴): ۱۱.
- «آبای تهران به برج مخابراتی نیاز دارد!». همشهری، ش ۸۱۶ (۳ آبان ۱۳۷۴): ۵.
- «آبای هراس از رسانه‌ها منطقی است؟». ادوارد والوره؛ ترجمه نیکو سزخوش، پیام یونسکو، ش ۲۹۷ (آذر ۱۳۷۴): ۱۱.
- «ابداع خط بریل». صنعت چاپ، ش ۱۵۳ (مهر ۱۳۷۴): ۱۰.
- «آثر و دریافت». موسی دیاج، همشهری، ش ۸۱۲ (۲۹ مهر ۱۳۷۴): ۶.
- «ارتباطات در جهان و ایران». جمهوری اسلامی، ش ۲۷۵۳ (۹ آبان ۱۳۷۴): ۱۰.
- «ارتباطات در سال ۲۰۱۰ میلادی». ایران، ش ۲۰۴۴ (۱ آذر ۱۳۷۴): ۸.
- «ارتباطات، ذخیره انرژی». زهره مهین‌فلاح، پیام پست و مخابرات، ش ۷۵ (مهر ۱۳۷۴): ۵۲-۴۹.
- «ارتباطات، رمز توسعه روستا». ایران، ش ۲۴۴ (۸ آذر ۱۳۷۴): ۱۱.
- «ارتباطات روستایی و توسعه ملی: اولین سمینار ارتباطات روستایی پست و مخابرات». ابرار، ش ۲۰۵۰ (۸ آذر ۱۳۷۴): ۸.
- «ارتباطات سخن اول توسعه». اخبار، ش ۱۰۳ (۱۵ آبان ۱۳۷۴): ۸.
- «ارتباطات سیاسی و ایجاد فرهنگ مشارکت». سلام، ش ۱۳۰۵ (۸ آذر ۱۳۷۴): ۱۳۰۷ (۱۱ آذر ۱۳۷۴): ۵.
- «ارتباطات؛ شبکه اطلاعات جهانی خانواده بشری». فرهنگ آفرینش، ش ۱۲۴ (۱۳ آبان ۱۳۷۴): ۲.
- «ارتباطات؛ کاهش هزینه‌ها و افزایش بهره‌وری». ابرار، ش ۲۰۵۰ (۸ آذر ۱۳۷۴): ۸.
- «ارتباطات میان‌فردی اثربخش». علی‌اکبر فرهنگی، مدیریت دولتی، ش ۲۶ و ۲۷ (پاییز و زمستان ۱۳۷۴): ۱۲-۱۱.
- «ارتباطات نابرابر». آرمان ماته‌لار؛ ترجمه نیکو سزخوش، پیام یونسکو، ش ۲۹۷ (آذر ۱۳۷۴): ۱۰۷.
- «ارتباطات و اقتصاد». خدمتگزاران قرن آمریکایی. مهدی رحیبیان، مشرق، ش ۶ (شهریور و مهر ۱۳۷۴): ۶۶-۶۲.
- «ارتباطات و تولید، پلی از حال به آینده: امروز قدرت را با حجم اطلاعات می‌سنجند نه با میزان پول یا زور یا اسلحه». سخنان آقای مطهری نژاد. اخبار، ش ۱۳۲ (۲۰ آذر ۱۳۷۴): ۸، ش ۱۳۸ (۲۷ آذر ۱۳۷۴): ۸.
- «ارتباطات و تولید، پلی از حال به آینده». میرزا بابامطهری نژاد، اطلاعات، ش ۲۰۶۴۰ (۷ آذر ۱۳۷۴): ۷.
- «راز جنگ سرد تا دوران تکنولوژیهای نو». آن مودو؛ ترجمه مصطفی اسلامی، پیام یونسکو، ش ۲۹۷ (آذر ۱۳۷۴): ۲۷.
- «راز دهکده جهانی تا ذهنیت جهانی». درک دکرو؛ ترجمه مصطفی اسلامی، پیام یونسکو، ش ۲۹۷ (آذر ۱۳۷۴): ۱۸-۱۶.

قسمت از پیش‌گفتار کتاب مذکور، بدون دست‌بردن در سجاوندی متن و بدون اضافه نمودن کلمه «همه» (که در پیش‌گفتار وجود ندارد) مطالب خود را می‌نوشتند.

ششم: مؤلف گرامی در انتها نوشته‌اند که: «بسیاری از نامه‌ها و گزارشها هستند که قرارداد آنها تحت‌عنوان سند تاریخی باعث گمراهی پژوهندگان تاریخ می‌شود. امیدواریم با توجه به دیگر مجموعه‌های اسناد موجود در سازمان اسناد ملی ایران (نظیر اسناد بیوات) شاهد انتشار مجموعه دیگری از اسناد مربوط به کلیات و قوانین مطبوعاتی در سالهای ۱۳۲۰-۳۲ باشیم.»

ما نیز آرزومندیم افرادی که با چاپ گزارشهای بی‌ارزش به نام سند تاریخی موجب گمراهی پژوهندگان تاریخ می‌شوند از این کار ناپسند خودداری کرده و هرچه زودتر به شغلی آبرومندانه و شریف روی آورند. برای آقای کوهستانی نژاد نیز در ممانعت از چاپ و نشر گزارش‌های شبه‌سند که «باعث گمراهی پژوهندگان» از همه جا بی‌خبر می‌شود آرزوی توفیق داریم. امیدواریم سازمان اسناد ملی ایران هرچه زودتر قراردادی به منظور تدوین اسناد بیوات (اسناد عصر قاجار و عمدتاً از فتحعلی‌شاه تا ناصرالدین‌شاه) با ایشان منعقد کند تا بتوانیم با استفاده از این مجموعه به زوایای پنهان تحولات مطبوعات سالهای ۱۳۲۰-۳۲ دست یابیم. دقیقاً همان‌طور که چاپ اسناد ایلخانان مغول موجب روشن شدن غوامض تاریک انقلاب مشروطیت شده است. توضیحات خود را با این امید به پایان می‌برم که در پی انتشار سایر مجلدات این مجموعه، شاهد چاپ نقدهای عالمانه و منصفانه آن در نشریه ارزشمند رسانه باشیم. □